

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021—2024 (VNS 1/2020 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 12.5.2020.

Asiantuntijat

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- Metsähallitus

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kestävää elvytystä

Julkisen talouden suunnitelma on laadittu tilanteessa, jossa talouden näkymät ovat muuttuneet ennennäkemättömällä tavalla käynnissä olevan COVID 19 -viruspandemian vuoksi. Tällä hetkellä ennakoidaan, että kestoaltaan rajallisten rajoitustoimien seurauksena aiheutuu talouden suhteellisen lyhytaikainen, noin vuoden pituinen romahdus, jonka jälkeen on mahdollista palata hyvin hitaaseen talouskasvuun. Pandemian kehittyminen on kuitenkin edelleen epävarmaa, joten kaikki ennusteet ovat hyvin epävarmoja. Näistä syistä julkisen talouden suunnitelmaan ei sisälly merkittäviä uusia poliittisia päätöksiä, vaan julkisen talouden suunnitelma on teknisluontoinen. Kriisin keskellä taloudellisen tilanteen arvioiminen on poikkeuksellisen epävarmaa. Talouspolitiikan kokonaisuudesta linjataan budjettiriihessä elokuussa 2020.

Ympäristövaliokunta korostaa pandemiakriisin mittavuuden ja edellä mainitun keskeneräisen tilanteen tunnistaen, että ilmastonmuutos ja biodiversiteetin köyhtyminen muodostavat kuitenkin yhdessä haasteen, joka on vielä tätäkin suurempi ja uhkaa ihmiskunnan selviämisen edellytyksiä tosin pidemmällä tähtäimellä. Sen vuoksi voimavarat ja huomio tulee jatkossa kiinnittää erityisesti kriisistä selviytymiseen tavalla, joka samalla edistää fossiilisista polttoaineista irtautumista

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp

ja siirtymää kohti vähähiilistä yhteiskuntaa. Investoimalla ilmastonmuutoksen torjumiseen ja luonnon köyhtymisen pysäyttämiseen voidaan samalla tukea työllisyyttä ja taloutta. Elvytystoimien kestävyys on siten kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta niihin suunnatuilla panostuksilla ei samalla vaikeuteta pitkän tähtäimen mahdollisuuksia oikeudenmukaiseen siirtymään kohti ilmastoneutraaleja rakenteita. On selvää, että kaikilla elvytystoimenpiteillä ei voi olla positiivisia ympäristövaikutuksia, mutta edes merkittävästi työllisyyttä tukevilla elvytystoimenpiteillä ei saa olla suuria negatiivisia vaikutuksia ilmastoon, kestävään luonnonvarojen käyttöön ja biodiversiteettiin (ns. do no harm -periaate). Investointien suuntaaminen edistämään vähähiilistä taloutta edistää Suomen talouden kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia, sillä globaali siirtymä vähähiiliseen talouteen edellyttää teknologisten innovaatioiden leviämistä laajempaan käyttöön sekä digitalisaation ja tekoälyn hyödyntämistä. Siksi tulisi kehittää erityisesti energia- ja ympäristöteknologian systeemitason suunnittelu-, kehitys-, tutkimus- ja liiketoimintaosaamista ja tukea investointeja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Ympäristövaliokunta on myös EU:n vihreän kehityksen ohjelmasta (Green Deal) antamassaan lausunnossa (YmVL 1/2020 vp) korostanut, että edelläkävijyys ilmastopolitiikassa hyödyttää Suomen ja EU:n kilpailukykyä.

Siirtyminen hiilineutraaliin kiertotalouteen on välttämätöntä ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vastaamiseksi. Tämän saavuttaminen edellyttää lisäpanostuksia vähäpäästöisiin teknologioihin ja ratkaisuihin sekä materiaalikierron mahdollistavaan infrastruktuuriin. Noin puolet kasvihuonekaasupäästöistä ja noin 90 % luontokadosta aiheutuu materiaalien käyttöönotosta ja prosessoinnista. Euroopassa noin puolet teräs-, alumiini-, muovi- ja sementin tuotannon päästöistä voitaisiin vähentää kiertotalousratkaisujen avulla vuoteen 2050 mennessä. Materiaalien kiertoasteen noustessa luonnon monimuotoisuuteen kohdistuva paine vähenee.

Nopeiden ja kunnianhimoisten päästövähennysten saavuttamiseksi tarvitaan toimia kaikilla yhteiskunnan sektoreilla, jotta Suomi saataisiin hallituksen linjausten mukaisesti hiilineutraaliksi vuonna 2035. Erityisesti taakanjakosektorin ja maankäytön päästöihin sekä hiilinielun vahvistamiseen tähtäviä toimia on ohjattava kansallisilla ohjauskeinoilla. Ilmastonmuutosta ei voida torjua yksin julkisin varoin, vaan se edellyttää mittavia yksityisiä investointeja vähähiilisiin teknologioihin. Julkisen vallan tukitoimenpiteitä tarvitaan nyt investointien toteutumiseksi mahdollisimman pitkälle aikaisemmin suunnitellulla tavalla. Samalla markkinoiden toimintaa vääristävien ympäristölle haitallisten valtiontukien tarpeellisuutta tulee arvioida entistä kriittisemmin. Lamasta toipumiseen tarvitaan taloutta ja työllisyyttä nostavia toimenpiteitä, jotka samalla tukevat siirtymää ilmastoneutraaliin yhteiskuntaan. Ympäristöministeri Krista Mikkosen asettama Kestävä elvytys -työryhmä on 8.5.2020 julkaissut kestävä elvytyksen kriteeristön, jolla voidaan arvioida yksittäisten elvytystoimenpiteiden vaikutuksia ilmastokriisin hillintään, luonnonvarojen kestävään käyttöön sekä luonnon monimuotoisuuteen ja ympäristön tilaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että käyttöön saadaan konkreettisia, käytännössä toimivia työkaluja suunnittelun perustaksi.

Valiokunta korostaa, että haasteen mittavuudesta huolimatta pandemian edellyttämät eristystoimet ovat myös osoittaneet yhteiskuntien kyvyn sopeutua ja siirtyä osin uudenlaisiin toimintatapoihin. Esimerkiksi liikenteen päästöt ovat alentuneet merkittävästi, kun työmatkaliikenne on etätyöhön siirtymisen johdosta jyrkästi vähentynyt. Etätyö on pakottanut hyödyntämään digitalisaatiota ja tekemään töitä tavalla, josta voi olla paljon opittavaa tilanteen palaututtua normaalik-

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp

si. Etätyön lisäämisellä voidaan saada monimuotoisia hyötyjä esimerkiksi työmatkoihin kuluvan ajan säästön, työn tehostumisen sekä työelämän ja perhe-elämän paremman yhteensovittamisen kautta siten, että myös työntekijän hyvinvointi lisääntyy. Ympäristön kannalta kestävämpään elämäntapaan siirtyminen on mahdollista, ja siinä on koettu myös paljon myönteisiä piirteitä elämänlaadun kannalta.

Kriisi kuormittaa vakavasti myös kuntataloutta. Alueilla, kaupungeilla ja kunnilla on merkittävä rooli kestäväen kehityksen ja vihreän siirtymän toteuttamisessa. Onkin tarpeen selvittää keinoja tukea kuntia siten, että taataan tasapuoliset mahdollisuudet huolehtia niille ympäristöhallinnossa kuuluvista tehtävistä.

Kriisi on myös korostanut hajautetun ruoan- ja energiantuotannon merkitystä huoltovarmuuden näkökulmasta. Kriisivaiheen jälkeen on tarpeellista tarkastella uudesta näkökulmasta yhteiskunnan haavoittuvuuksia ja varmistaa mahdollisuudet selvittää paremmin mahdollisesta seuraavasta pandemiasta tai muusta kriisistä.

Valiokunta muistuttaa, että Suomen kestäväen kehityksen Agenda2030 -toimintaohjelman lähtökohdat ovat kriisinkin keskellä muuttumattomat. Tavoitteet ovat hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi sekä yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi. Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi edellyttää panostamista osaamisen kehittämiseen ja muutoksen hallintaan yhteiskunnan ja ihmisten kannalta kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Kestäväen kehityksen edellytys on turvallinen yhteiskunta muuttuvassa toimintaympäristössä. Toisaalta yhteiskunnan kokonaisturvallisuus ja yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat riippuvaisia kestäväen kehityksen toteutumisesta. Valiokunta pitää hyvänä, että kestävä kehitys tehdään näkyväksi valtion talousarviossa, kun siihen vuodesta 2018 alkaen on sisällytetty kestävä kehitys kaikkia hallinnonaloja leikkaavana politiikkateemana. Tätä on hyvä jatkaa ja kehittää taloudellisen ohjauksen ja kestäväen kehityksen tavoitteiden yhteyden syventämiseksi. Ekologisen kestävyyskriisin hillitsemiseksi tarpeellisten toimien takia olisi oleellista, että kaikkien julkisten toimien ilmasto- ja ympäristövaikutuksia arvioidaisiin julkisen talouden suunnitelmassa ja talousarviossa niin paljon kuin mahdollista.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Ympäristöministeriön pääluokan määrärahojen kokonaistaso alenee kehyskaudella 297 milj. eurosta 209 milj. euroon. Määrärahojen lasku aiheutuu etenkin luonnonsuojeluun kohdennettujen osittain kertaluonteisten määrärahojen päättymisestä.

Valiokunta korostaa tarvetta säilyttää ja jopa lisätä Metsähallituksen Luontopalveluille kohdistettua määrärahaa kansallispuistojen ja muun luonnonsuojelualueverkoston hoitoon. COVID 2019 -pandemia on osoittanut konkreettisesti sekä lähivirkistysalueiden että kansallispuisto- ja muun luonnonsuojelualueverkoston tärkeyden. Voimakkaasti lisääntyneet käynnit kohteissa kuitenkin samalla kuluttavat luontoa, ja liikkumisen ohjaaminen merkityille reiteille alueiden infraa rakentamalla on entistäkin tärkeämpää. Valiokunta korostaa, että panostukset luonnonsuojelu- ja retkeilyalueiden hoitoon tuovat merkittäviä yhteiskunnallisia hyötyjä luontomatkailun lisääntymisen kautta aluetaloudelle ja työllisyydelle sekä ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille. Nyt tärkeän kotimaanmatkailun lisäksi ne muodostavat tulevaisuudessa yhä tärkeämmän vetovoimatekijän ulkomaiselle matkailulle.

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp

Vallitseva koronakriisi ei ole syy perääntyä ilmastotavoitteista eikä tavoitteista luonnon monimuotoisuuden pysäyttämiseksi. Valiokunta korostaa, että luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja ilmastonmuutos kytkeytyvät erottamattomasti toisiinsa, ja niiden aiheuttamiin uhkiin tulee vastata samanaikaisesti. Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistavoitetta ei ole mahdollista saavuttaa, elleivät määrärahat tähän tarkoitukseen pysy vähintään ennallaan.

Valiokunta korostaa myös tarvetta edistää kuntien kestävästä infran, kuten kevyen liikenteen väylän, rakentamista vähäpäästöisen elämäntavan tukemiseksi. Lisätuella sähkö- ja kaasuasemien latausinfraan rakentamiseen voitaisiin myös vauhdittaa siirtymää vähäpäästöisempään autokantaan. Liikenteen päästöjen vähentämistä on jatkettava teknologianeutraalisti siten, että myös perinteisten polttomoottoriautojen päästöjä pyritään vähentämään. Valiokunta korostaa, että työllisyyden tukeminen on elvytystoimissa myös olennaista. Työllisyyttä voidaan tukea myös panostuksilla esimerkiksi energiatehokkuushankkeisiin ja tukemalla lämmitystapamuutoksia uusiutuvan energian käytön edistämiseksi. Myös ilmastoneutraalin kiertotalouden edistämällä voidaan luoda uusia työpaikkoja samalla, kun pyritään rakenteelliseen tuotanto- ja kulutustapojen murrokseen kohti kestäviä toimintakäytäntöjä. Ympäristövaliokunta pitää oikeana suuntaisena toimeksi 4 milj. euron lisäystä kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamiseen. Myös kuntien luonnonsuojelutyön rahoitusta on tarpeen tarkastella, koska ratkaisut luonnon monimuotoisuuden tukemiseksi ovat usein paikallisia.

Valiokunta pitää tärkeänä myös hallitusohjelmaan perustuvaa ilmastorahaston perustamista Valtion kehitysyritys Vake Oy:n yhteyteen, sillä se osaltaan edistää mahdollisuuksia tukea hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamista myös laskusuhdanteen aikana. Rahaston toimintamekanismit tulee määrittää nopeasti, jotta rahasto saadaan tukemaan elvytystoimia. Valiokunta painottaa, että tuettavien hankkeiden ympäristövaikutuksia esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöihin, hiilinieluihin ja biodiversiteettiin tulee arvioida koko elinkaaren ajalta.

Valtion asuntorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta maksetaan huomattava osa asuntopoliittisten toimien toteuttamiseksi tarvittavia avustuksia, kuten valtion tukemaan asuntotuotantoon ja perusparantamiseen myönnettävien lainojen korkotuet, käynnistysavustukset, avustukset asumisneuvontaan, kunnallistekniikka-avustukset ja erilaiset taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokralojen tukitoimenpiteet. Valiokunta korostaa tämän kokonaisuuden merkitystä yleensä ja erityisesti lähitulevaisuuden talousaasteissa. Valtion tukeman asuntotuotannon jatkuminen lama-aikana on aikaisemminkin toiminut osaltaan elvytysluonteisena toimeksi, ja onkin tärkeää, että nämä avustukset ovat vähintään suunnitellusti käytettävissä ja niiden korottaminen osana elvytystoimia on toimenpidevalikoimassa. Valiokunta muistuttaa hallitusohjelmaan sisältyvän 10 000 uuden ARA-asunnon tavoitteen tärkeydestä ja painottaa sen merkitystä.

Valiokunta korostaa edelleen tarvetta johdonmukaisesti edistää asumisen ja liikenteen ratkaisujen kestävyttä. Maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelun tiivis integrointi, jota MAL-sopimuksin on onnistuneesti toteutettu, on yksi keino energiatehokkaan yhdyskuntarakenteen edistämiseksi. MAL-sopimusten ohella olisi tärkeää, että osana kestäviä elvytystoimia voitaisiin ottaa käyttöön korjausavustuksia esimerkiksi energiatehokkuuskorjauksiin ja lämmitystapamuutoksiin. Valiokunta kiirehtii keskeneräisten neuvottelujen saamista päätökseen ja painottaa MAL-sopimusten ripeää voimaansaattamista tärkeänä osana asunto- ja ilmastopoliittisten tavoitteiden

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp

saavuttamista. Kaupunkien kyky ylläpitää investointeja infra- ja asuntorakentamiseen on korona-kriisin jälkihoidossa olennaista.

Valiokunta toteaa, että parhaillaan on käynnissä työ asuntopolitiikan kahdeksan vuoden kehittämisohjelman laatimiseksi. Tavoitteet asuinalueiden myönteisen kehityksen tueksi ja eriytymisen ennaltaehkäisemiseksi ovat tärkeitä, jotta turvataan pitkäjänteisesti palveluiden ja asumisen hyvä taso ja vahvistetaan asuinalueiden elinvoimaisuutta. Kehittämisohjelma on osaltaan hyvä työkalu kestävän elvytyksen toteuttamiseksi ilmastoneutraalin yhteiskuntarakenteen kehittämiseksi. Valiokunta painottaa kehittämisohjelman tärkeyttä asuntopoliittisten tavoitteiden kunnianhimoisessa saavuttamisessa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ympäristövaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.5.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hannu Hoskonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Sari Multala kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp
Eriävä mielipide 1

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1

Perustelut

Maamme on nyt erityisessä ja poikkeuksellisessa tilanteessa koronapandemian vuoksi. Tämän johdosta sekä Suomen että koko maailman talous on sakannut pahasti. Koronavirustilanteen puhkeaminen erityisesti alkuvuodesta maassamme on johtanut moniin muihinkin asioihin, kuten tuotannon häiriöihin ja kysynnän rajuun vähenemiseen. Koronatilanteella on ollut suora vaikutus myös maamme työllisyyteen sekä työttömyyden lisääntymiseen. Näin ollen, Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan supistuvan voimakkaasti tänä vuonna. Täten hallitus pyrkii nyt eräillä elvytystoimilla, kuten yritystuilla, julkisen talouden suunnitelmassaan vuosille 2021—2024 tasoittamaan koronan vaikutuksia maamme talouteen. Lisäksi hallitus lisää pysyviä julkisen talouden menoja julkisen talouden suunnitelmassaan, jolla toivotaan olevan toimeliaisuutta lisäävä vaikutus yhteiskuntaamme.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää sinällään hyvänä sitä, että kiinnitetään entistä enemmän huomiota niin koronaviruksen hallintaan saantiin kuin kansalaisten terveyden vaalimiseen. Näemme kuitenkin, että tätä ei pidä tehdä hinnalla millä hyvänsä eikä etenäkään Suomen kansan kustannuksella. Nyt näin on käymässä, sillä hallituksella ei ole uskottavaa ohjelmaa kriisin jälkeiseen aikaan. Hallitus jatkaa edelleen rahan jakamista maailmanparantamiseen. Panostuksia kohdennetaan mm. kehitysyhteistyöhön sekä ympäristönsuojeluun ja ilmastopoliittisiin toimiin. Tästä huonona esimerkkinä toimivat juuri julkisen talouden suunnitelmassa hiilineutraalisuuteen liittyvät tavoitteet ja niiden edistäminen yhteensä noin 2,0 mrd. eurolla vuonna 2021 alentuen 1,7 mrd. euroon vuonna 2024.

Toisin kuin hallitus me perussuomalaiset näemme, että yhteiset verovarot on käytettävä tehokkaasti Suomen ja suomalaisten hyväksi. Käytännössä tällainen suunnanmuutos edellyttää hallitusohjelman kirjoittamista kokonaan uudelleen, mahdollisesti jopa uudella hallituspohjalla. Näin on tehtävä, koska hallitus jatkaa edelleen ilmastoposeerausta Suomen kansan ollessa sen maksajana. Tästä on seurauksena se, että nämä liian kireät ja kunnianhimoiset ilmastopoliittiset vähennystavoitteet vain heikentävät maamme yritysten kilpailukykyä (ml. teollisuus ja maatalous) muihin maihin verrattuna. Samaten hallituksen esittämät toimet vain kasvattavat kansalaisten elämisen kustannuksia esimerkiksi asumisen ja elämisen suhteen.

Lopuksi valiokuntaryhmämme haluaa nostaa esiin myös sen tosiasian, että hallitus on päättänyt perustaa ilmastorahaston, jonka pohjana on Valtion kehitysyhtiö Vake Oy. Sen toiminta keskittyy erityisesti ilmastonmuutoksen torjumiseen. Tämä vahvistaa edelleen sitä korutonta kertomaa hallituksen kriisitietoisuudesta. Toisin sanoen sitä ei ole. Hallitus kyllä hiilineutraaliuden varjolla nostaa suomalaisten erinäisiä veroja. Aiemmin on jo päätetty osana hallituksen ilmastotavoitteiden edistämistä liikenteen polttoaineverojen korottamisesta 250 milj. eurolla. Muutos tulee voimaan elokuussa 2020. Samaten yritystukien osalta jatkotyösssänsä hallitus tavoittelee ympäristö- ja ilmastovaikutuksiltaan haitallisten tukien merkittävää leikkausta. Ympäristön kannalta haitallisilla tuilla tarkoitetaan tukia, jotka johtavat luonnonvarojen käyttöasteen ja ympäristön kuormituksen kasvuun tuetussa yrityksessä tai tuetulla toimialalla. Tämäkään linjaus ei perussuomalaisille käy, koska se vaikuttaa suoraan teollisuutemme kilpailukykyyn negatiivisella tavalla, eikä

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp
Eriävä mielipide 1

tällä konstilla edelleenkin ilmastoa pelasteta. Isossa kokonaiskuvassa voidaankin rehellisesti todeta, että istuvan hallituksen ilmastopolitiikka on täysin epäonnistunut.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon eriävässä mielipiteessä esitetyt näkökohdat.

Helsingissä 12.5.2020

Mauri Peltokangas ps
Sheikki Laakso ps
Petri Huru ps

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2

Perustelut

Jo ennen vallitsevaa koronakriisiä hallitus on heti kehyskauden alussa lähtenyt toteuttamaan kertaluonteisia menolisäyksiä etupainotteisesti, ilman tarkempaa tietoa siitä, miten kasvavat kustannukset katetaan. Hallitus ei ole osoittanut minkäänlaisia työllisyys- tai muita toimia, joilla etupainotteiset kustannukset katetaan.

Samalla vallitseva poikkeustilanne rasittaa julkista taloutta ennennäkemättömällä tavalla. Pandemian aiheuttama todennäköinen talousromahdus tulee vaikeuttamaan merkittävästi etenkin ennestään vaikeassa tilanteessa olevaa kuntataloutta.

Tämä heittää epäilyksen varjon kestävän luonnonsuojelu- ja ilmastotyön ylle. Painotamme, että tasapainoinen valtiontalous olisi paras takuu luonnon monimuotoisuudelle ja ilmastoinvestoinneille niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

Kriisitilanteen aiheuttamat muutokset eivät vielä juurikaan näy valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmassa, vaan hallitus on ilmoittanut tarkastelevansa kokonaisuutta syksyn budjettiin yhteydessä. Julkisen talouden suunnitelman mukaan ympäristöministeriön pääluokan määrärahojen kokonaistaso tulisi alenemaan kehyskaudella 297 milj. eurosta 209 milj. euroon. Määrärahan jyrkkä lasku johtuu ennen kaikkea luonnonsuojeluun kohdennettävien kertaluonteisten määrärahojen päättymisestä.

Pandemiasta aiheutuva talouskriisi antaa myös mahdollisuuden vauhdittaa ilmastomuutoksen vastaista työtä. Suomen taloutta tulee uudelleenrakentaa kestävältä pohjalta, päästöjä samalla vähentäen. Ilmastotoimien vaikuttavuutta on mitattava sillä, kuinka paljon päästöt vähenevät, ei toimiin käytetyllä rahalla. Parhaimmillaan vaikuttavimmat toimet vähentävät päästöjä ja samalla parantavat valtiontalouden tasapainoa. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi ympäristölle haitallisten yritystukien karsiminen.

Vallitseva koronatilanne ei ole syy perääntyä vaikuttavista ilmastotavoitteista tai tavoitteista pyssäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen. Edellisen finanssikriisin jälkeen maailmalla tartuttiin elvytyspaketteihin, joissa kestävän kehityksen periaatteet jäivät sivuun. Monet maat elvyttivät perinteistä savupiipputeollisuutta, samalla kun maailmalla nousi uusia kivihiilivoimaloita. Samat virheet eivät voi toistua uudestaan. Suomen tulee näyttää mallia kestävästä uudelleenrakentamisesta. Esimerkiksi EU:n Green Dealista olisi jyvittymässä Suomelle 165 miljoonaa euroa, jotka voitaisiin kohdistaa turpeesta luopumiseen ja oikeudenmukaisen siirtymän turvaamiseen. EU-rahoituksen hyödyntäminen edellyttää kuitenkin selkeitä suunnitelmia tehtävistä toimista.

Päästöjen laskeminen luo parhaimmillaan uusia työpaikkoja ja varmistaa perinteisen teollisuuden kilpailukyvyn. Mittavia päästövähennyksiä voidaan toteuttaa karsimalla muun muassa haitallisia yritystukia, kuten turpeen veroetua. Suurin ongelma on kaikkiaan, että hallitus on siirtänyt kaivattujen päätösten syntymistä yhä kauemmas. Energiaverotusta koskevat uudistukset

Valiokunnan lausunto YmVL 3/2020 vp
Eriävä mielipide 2

odottavat yhä suuntaviivoja. Samoin on myös yritystukien laita. Ympäristölle haitalliset tuet ovat kasvaneet istuvan hallituksen aikana 3,6 miljardiin euroon. Määrätietoisella mutta riittävän pitkälle katsovalla liikkeellä on jo saatu nopeutettua investointeja uusiin lämmitysratkaisuihin enenätysmäärin.

MAL-sopimusten tavoitteena on tukea kaupunkiseutujen kestävästä kasvua kehittämällä muun muassa liikennejärjestelmää, asumista ja muuta elinympäristöä. MAL-sopimusten ydin on vahvassa kaupungistumiskehityksessä. Tällä hetkellä MAL-sopimuksia koskien ollaan sopimuksettomassa tilassa ja vallitseva tilanne huomioden neuvottelut olisi syytä saada päätökseen pikaisesti.

Pandemian ja sen leviämisen ehkäisemiseksi laadittujen rajoitusten vuoksi suomalaisten into retkeilyä ja lähiliikuntaa kohtaan on kasvanut entisestään. Kuitenkin jo ennen kriisiä esimerkiksi kansallispuistojen kävijämäärät kasvoivat voimakkaasti. Kansallispuistojen kasvanut käyttö on aiheuttanut korjausvelkaa, jonka hoitaminen edellyttäisi hallitukselta lisäpanostuksia Metsähallituksen luontopalveluille.

Hallitus on päättänyt perustaa ilmastorahaston, jonka pohjana on Valtion kehitysyritys Vake Oy. Asian valmistelu on kesken. Rahaston tarkoitus on jäänyt vielä osittain epäselväksi.

Kannustamme hallitusta jatkamaan edelliskautena aloitettua kestävästä kehityksen budjetointia. Talouspolitiikan työkalut, kuten verotus ja budjetointi, on valjastettava vahvemmin osaksi ilmastomuutoksen torjuntaa.

Hallituksen tulisi perustaa laajapohjainen ilmastokomitea, jossa olisi edustus sekä hallituksesta että oppositiosta. Komitea suunnittelisi ilmastomuutoksen vastaisia kansallisia toimia samassa hengessä kuin edellisellä kaudella toiminut puolueiden välinen kokoonpano, joka saavutti kahdeksan eduskuntapuolueen julkisen ilmastositoumuksen. Ilmastomuutos on niin valtava haaste, että sen ratkaiseminen edellyttää yhteistyötä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.5.2020

Saara-Sofia Sirén kok
Sari Multala kok
Mari-Leena Talvitie kok